

**ÖĞRETMENLERİN
HAKLARI
VE
SORUMLULUKLARI**

Öğretmenlerin Hakları ve Sorumlulukları

A. Öğretmenlerin Hakları

1. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda Öğretmenlerin Hakları

a. Mesleki Haklar

b. Mali Haklar

c. Korunma Hakları

d. Sosyal Haklar

2. Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatında Öğretmenlerin Hakları

a. Eğitim Alma Hakkı

b. Kariyer Hakkı

c. Hizmet İçinde Yetiştirilme Hakkı

d. Yurt İçi ve Yurt Dışında Yetiştirilme Hakkı

e. Konut Hakkı

3. İlgili Diğer Milli Eğitim Mevzuatında Öğretmenlerin Hakları

Öğretmenlerin Hakları

Öğretmenlik mesleğinin daha nitelikli olabilmesi için haklarının iyileştirilmesi gerekmektedir

Öğretmenlerin ücretlerinin düşüklüğü toplumsal konumlarını olumsuz etkilemektedir. Bu yüzden öğretmenin ücret hakkının (mali haklarının) gerektiği şekilde verilmesi gerekir.

Diğer yandan öğretmenlikte yükselme imkânlarının bulunması da öğretmene verilmesi gereken haklardandır.

Ancak öğretmenlikte yükselme objektif ölçütlere bağlanmalı ve öğretmenler özendirilmelidir.

Öğretmenlerin kendini geliştirme hakları bulunduğundan, öğretmenlerin kısa süreli de olsa, yurt dışında inceleme ve gözlem yapmasına imkân sağlanmalıdır.

Öğretmenler kendileri ile ilgili uygulamalarda verilen kararlara ortak olma hakkına sahiptir. Bu nedenle öğretmenlerin, kendileri ve meslekleriyle ilgili konularda yetkili karar verme organları içinde görüşleri alınmalıdır.

Öğretmenlerin Hakları

Öğretmenlerin haklarını düzenleyen uluslararası mevzuata bakıldığında, BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi'nin eğitim hakkını düzenleyen 13. maddesindeki hüküm hemen göze çarpmaktadır.

Söz konusu maddenin 2/e bendindeki, "...öğretmenlerin maddi koşulları sürekli olarak iyileştirilir." hükmü ile öğretmenlerin maddi haklarının varlığının kabul edilmesinin yanı sıra bu hakların sürekli olarak geliştirilmesi gerektiği de vurgulanmaktadır.

Söz konusu andlaşma hükümleri temel hak ve özgürlüklere ilişkin olduğu için Anayasa'nın 90. maddesi uyarınca, anılan hükmün bir kanunla çatışması durumunda, söz konusu hükmün esas alınması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra bu Sözleşme onaylanarak iç hukukun bir parçası haline geldiği için doğrudan uygulanmasını talep etmek de mümkündür.

Öğretmenlerin Hakları

Belirtilen uluslararası düzenleme dışında, ILO'nun 1966 ve 1997 yıllarında yayımladığı “Öğretmenlerin Statüsüyle İlgili Tavsiye Kararları” bulunmaktadır. Söz konusu düzenlemelerin uluslararası sözleşmeler gibi bağlayıcılıkları bulunmamakla birlikte, öğretmenlik mesleğine ve öğretmenliğe ilişkin yasal düzenlemelere yol gösterici nitelikte kurallar içerdiği söylenebilir. Öğretmenlerin Statüsüyle İlgili Tavsiye Kararları'nda öğretmenlerin hakları şu şekilde ifade edilmektedir (ILO, 1996 ve 1997):

- Öğretmenler tüm vatandaşların yararlandığı vatandaşlık haklarını kullanmakta özgür olmalı ve kamusal görevlere seçilebilmelidir.
- Bir kamusal görev (yükümlülük) bir öğretmeni görevinden ayrılmaya zorladığı zaman, öğretmenin kıdem ve emekli aylığı haklarını korumalı ve bu kamusal yükümlülüğün bitiminde, eski görevine ya da eşdeğer bir göreve yeniden dönebilmesi sağlanmalıdır.
- Öğretmenlerin aylıkları ve çalışma koşulları öğretmen örgütleriyle işverenler arasında (toplu) görüşmeler yoluyla belirlenmelidir. Öğretmenlerin örgütleri aracılığıyla kamusal ya da özel işverenleriyle (toplu) görüşme hakkını güvence altına almak için (yasal) düzenlemeler ya da ilgililer arasında anlaşma yoluyla belli usuller (gönüllü mekanizmalar) oluşturulmalıdır.
- Öğretmenler ile işverenleri arasında ortaya çıkabilecek çalışma koşullarına ilişkin uyuşmazlıkları çözümlenmek amacıyla, eşit yanlı (ortak, ikili) uygun organlar (mekanizmalar) oluşturulmalıdır.

Öğretmenlerin Hakları ve Sorumlulukları

B. Öğretmenlerin Sorumlulukları

1. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda Öğretmenlerin Sorumlulukları
 2. Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatında Öğretmenlerin Sorumlulukları
 - a. Nöbet Görevlerini Yerine Getirme Sorumluluğu
 - b. Mesleki Çalışmalar Yapma Sorumluluğu
 - c. Toplantılara Katılma ve Kurul Görevlerini Yerine Getirme Sorumluluğu
 - d. Kılık ve Kıyafet ile ilgili Kurallara Uyma Sorumluluğu
 - e. Sınav Görevlerini Yerine Getirme Sorumluluğu
 - f. Ek Görev Alma Sorumluluğu

657 sayılı DMK'da Öğretmenlerin Hakları

DMK'da öğretmenlere sağlanan haklar

- “mesleki haklar”,
- “mali haklar”,
- “üçüncü kişilere karşı korunma hakları” ve
- “sosyal haklar”

olmak üzere dört grupta değerlendirilebilir.

657 sayılı DMK'da Öğretmenlerin Hakları

- **Mesleki Haklar**

Memurluk mesleği ile ilgili olan haklarıdır:

- Güvenlik ve hizmet hakkı,
- ilerleme ve yükselme (terfi etme) hakkı,
- statü haklarına hâlel gelmemek üzere izin hakları,
- sendika kurma hakkı,
- toplu görüşme yapma hakkı ile
- kamu kuruluşlarından temin edilen bazı menfaatler,
- müracaat, şikâyet ve dava açma hakkı

657 sayılı DMK'da Öğretmenlerin Hakları

Mali Haklar

- *Aylık (Maaş) ve Ders Görevi Ücreti Hakkı.*
- *Yolluk Hakkı.*
- *Eğitim - Öğretim Tazminatı.*
- *Emekli Maaşı ve Emekli İkramiyesi.*
- *Dul ve Yetim Aylığı Hakkı.*
- *Yabancı Dil Tazminatı.*

657 sayılı DMK'da Öğretmenlerin Hakları

Korunma Hakları

Öğretmenlerin görevlerini yerine getirirken korunmalarını sağlamak için onlara güvenceler tanıyan haklardır.

Korunma hakları kapsamında

- ❑ isnat ve iftiralara karşı korunma hakkı ve
- ❑ özlük dosyası hakkı bulunur.

657 sayılı DMK'da Öğretmenlerin Hakları

Sosyal Haklar

Öğretmenlerin sosyal yaşamdaki ihtiyaçlarını karşılayan ve düzenleyen hak ve güvenceler öğretmenlerin sosyal haklarını oluşturmaktadır.

- Sosyal haklar arasında
- emeklilik hakkı,
- hastalık ve analık sigortası,
- aile yardımı ödeneği,
- yeniden işe alıştırma,
- sosyal tesis ihtiyaçları,
- konut kredisi ve konut,
- ölüm yardımı ödeneği,
- tedavi yardımı ve cenaze giderleri

Öğretmenlerin Sorumlulukları

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda Öğretmenlerin Sorumlulukları
Anayasaya ve Yasalara Saygılı Davranma Sorumluluğu.

Tarafsızlık Sorumluluğu.

Özenli Davranış Sergileme ve İşbirliği Yapma Sorumluluğu.

Emirlere Uyma Sorumluluğu.

Memurlar görevlerinin iyi ve doğru yürütülmesinden üstlerine karşı sorumludurlar. Memur üstünün emirlerine uymak zorundadır. Ancak, memur üstünden aldığı emri hukuka aykırı görürse, emri yerine getirmez ve aykırılığı emri verene bildirir. Üstün emrinde direnmesi ve emri yazılı olarak tekrarlaması durumunda memur emri yerine getirir ve bu duruma emri veren sorumlu olur. Konusu suç olan emir hiçbir şekilde yerine getirilmez, yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulmaz (m. 11).

Mali Sorumlulukları Yerine Getirme Sorumluluğu.

Mal Bildiriminde Bulunma Sorumluluğu.

Resmi Belge, Araç ve Gereçleri Geri Verme Sorumluluğu.

Öğretmenlerin Sorumlulukları

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda Öğretmenlerin Sorumlulukları *Disiplin Kurallarına Uyuma Sorumluluğu*.

Öğretmenler DMK'nın 125. ve devamındaki maddelerinde öngörülmüş bulunan disiplin hükümlerine uygun davranmakla yükümlüdürler. Mevzuatın emrettiği ödevleri yurt içinde veya dışında yerine getirmediklerinde, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmadıklarında, yasakladığı işleri yaptıklarında gerçekleştirdikleri kural dışı davranışın niteliğine ve ağırlık derecesine göre öğretmenlere aşağıdaki cezalarından biri verilebilir (m. 125):

- Uyarma: Memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.
- Kınama: Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.
- Aylıktan Kesme: Memurun, brüt aylığından 1/30 - 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır.
- Kademe İlerlemesinin Durdurulması: Fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademedeki ilerlemesinin 1 - 3 yıl durdurulmasıdır.
- Devlet Memurluğundan Çıkarma: Bir daha devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır.

Öğretmenlerin Sorumlulukları

Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuatında Öğretmenlerin Sorumlulukları

Nöbet görevlerini yerine getirme sorumluluğu

Mesleki çalışmalar yapma sorumluluğu

Toplantılara katılma ve kurul görevlerini yerine getirme sorumluluğu

-Öğretmenler kuruluna katılım görevi

-Zümre öğretmenler kuruluna katılım görevi

Okul Zümre Başkanları/İlçe Zümre Başkanları/İl Zümre Başkanları Kurullarına Katılım Görevi.

Şube Öğretmenler Kuruluna Katılım Görevi.

Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Kurulu ve Disiplin Kurulu Üyeliği Görevi.

Okulöncesi Eğitim Kurumlarında Ücret Tespit Komisyonuna Katılım Görevi.

Okul Aile Birliği Üyeliği Görevi.

Kılık ve Kıyafet ile ilgili Kurallara Uyma Sorumluluğu

Sınav Görevlerini Yerine Getirme Sorumluluğu

Ek Görev Alma Sorumluluğu

Kaynak kitap:
Yasemin Karaman Kepenekci ve Pelin Taşkın (2017). Eğitim Hukuku. Ankara:Siyasal
Kitabevi
2-Emine Akyüz, Çocuk Hukuku, PegemA Yayınevi, 2016..